

Kristendomskundskab på kristne skoler

Et oplæg til debat

af Torben Mathiesen

Kristendomskundskab på kristne skoler

Et oplæg til debat

af Torben Mathiesen

Kristendomskundskab på kristne skoler

Forfatter: Torben Mathiesen

1. udgave, 1. oplag 2017

Copyright: Torben Mathiesen og FKF

ISBN: 978-87-87693-51-6

Grafisk opsætning: Nygaard Grafisk

Tryk: Vestergaards Bogtrykkeri

Udgivet af: Kristent Pædagogisk Forlag

Bytorvet 7, 1. th., 8722 Hedensted, tlf: 97 35 20 99

fkf@kristne-friskoler.dk, www.kristne-friskoler.dk

Indhold

1. Indledning	4
2. Kristendomsfaget – et historisk rids	7
3. Fagsynet i folkeskolen	11
4. Fagsynet på en kristen skole	15
5. Oversigt over faget	20
6. Konklusion	25

1. Indledning

De kristne skoler lever og har det godt

De kristne friskoler i Danmark har det generelt rigtig godt.

Mange skoler har igennem de senere år oplevet stigende søgning, og næsten alle steder kan skolernes medarbejdere, forældrene og børnene fortælle gode historier, der afspejler en høj trivsel og et godt undervisningsmiljø.

Det er en stor gave, som der er grund til at glæde sig over!

Samtidig er det glædeligt, at de kristne friskoler ikke bare tager de gode tider for givet. Tværtimod arbejdes der over hele landet hårdt på, at det fortsat skal være en attraktiv mulighed at vælge en skole med en klar kristen profil.

En kristen skole, der forkynder

Det er en umistelig værdi for en kristen skole, at man skaber rammer for, at Guds ord kan forkyndes.

Det sker på forskellige måder, men morgensangen – eller en tilsvarende samling – har altid været helt central, enten i form af en fælles samling for hele skolen eller en samling i mindre grupper, fx i årgange eller klasser.

Dette forkyndende ”rum” er noget helt særligt og ekstremt værdifuldt. Samtidig er det et ”rum”, som man til stadighed må arbejde på at vedligeholde og udvikle, ikke mindst i forhold til at der både forkyndes klart og med respekt.

Kristen skole – også i fagene

Et godt kristent miljø og morgensangen er imidlertid ikke de eneste ting, der bør kendetegne en kristen friskole.

Det kristne livs- og menneskesyn kan ikke isoleres til en ”afdeling for god opførelse” og en ”afdeling for forkyndelse af Guds ord”. Det spiller ind på hele den måde, som vi betragter verden på og dermed også på skolens fag. Derfor har der også altid været arbejdet med fx fagplaner, fagbeskrivelser og undervisningsplaner for fagene på de kristne friskoler.

I 2012 udgav Foreningen af Kristne Friskoler (FKF) hæftet ”Fagsyn på kristne skoler”, af Carsten Hjorth Pedersen, som er et oplæg til debat om, hvordan den kristne tro kan spille ind på undervisningen i skolens fag.

Det er en debat, det til stadighed er vigtigt at holde i gang!

Kristendom – kongefaget på en kristen skole

Kristendomsfaget spiller en særlig rolle på en kristen skole.

Det giver sig selv, at hvis man definerer sig som kristen skole, så er kristendomsfaget centralt. Men der er også historiske grunde: Det var en ændring i kristendomsundervisningen i folkeskolen i 1970'erne, der var en af hovedårsagerne til, at mange kristne skoler blev startet op i denne periode.

FKF har tidligere udgivet flere vejledninger til kristendomsfaget, senest blev der i 2010 udgivet en grundig beskrivelse af faget i bogen ”Undervisning i kristendom” af Birgitte Kjør. Tanken med dette hæfte er at anvende en del af denne beskrivelse og samtidig at forholde sig til, hvad der er sket i folkeskolens undervisning siden da, fordi denne også har indflydelse på tænkning og praksis omkring kristendomsfaget på de kristne skoler.

Målet er at bidrage til, at kristendom fortsat kan være ”kongefaget” på en kristen skole. Ikke nødvendigvis som det største fag eller et fag, som alle lærere skal undervise i, men som et fag, der fører en stolt tradition videre: Oplæringen af børn og unge i den kristne tro.

Brugen af dette hæfte

Med dette hæfte ønsker vi at sætte kristendomsfaget til fornyet debat. I første omgang blandt ledere, kristendoms lærere og de øvrige lærere på de kristne friskoler. Derudover håber vi, at skolernes bestyrelser vil gå aktivt ind i debatten.

Denne debat må nemlig heller ikke stoppe på en kristen skole. Heller ikke i en periode, hvor skolerne generelt lever godt og naturligt nok må fokusere på at sikre en god drift.

Faktisk er det måske netop i en sådan periode, at der er størst behov for at stille skarpt på noget af det, der udgør skolernes eksistensberettigelse.

I det følgende vil vi derfor først give et *historisk rids* af, hvordan faget har udviklet sig. Derefter vil vi se på *fagsynet i kristendomsfaget i folkeskolen*, som det ser ud i dag (på baggrund af de seneste ændringer i 2014). Bagefter vil vi give et bud på et syn på faget, som det vil være naturligt at anlægge i en *kristen skoles sammenhæng*. På baggrund af dette vil vi til sidst give en kort *oversigt* over fagets kerne, fagets begrundelse, fagets indhold og fagets arbejdsmetoder på en kristen skole.

2. Kristendomsfaget – et historisk rids

Forskellige syn på kristendomsfaget

Når forældre i dag forholder sig til folkeskolen, så er det de færreste, der tænker på, at folkeskolen oprindeligt blev grundlagt, fordi den skulle fremme den kristne tro i Danmark. Tidligere blev kristendomsfaget i folkeskolen således betragtet som en del af folkekirkens oplæring af børn og unge i den kristne tro. Igennem historien er der imidlertid sket en stor ændring i dette syn på kristendomsfaget.

1739: Folkeskolen grundlægges som en kristen skole

Det var den pietistiske kong Christian VI, der i 1739 grundlagde folkeskolen, så alle børn kunne få dåbsoplæring, samt undervisning i læsning, skrivning og regning. Faktisk var det kristne grundlag gældende helt frem til folkeskoleloven af 1975.

Kristendomsundervisningen i folkeskolen udgjorde dermed den væsentligste del af folkekirkens dåbslæring gennem mere end to århundreder.

FAKTABOKS

Forordning om skolerne på landet i Danmark, 23. januar 1739 (uddrag)

(...) at lade Danske Skoler over alt i Vort Rige Danmark paa en bestandig Foed saaledes indrette, at alle og enhver, end og de fattigste Børn, overalt paa Landet, kunde tilstrækkeligen underviises om Troens Grund, samt Salighedens Vey, Orden og Middeler, efter Guds Ord og den Evangeliske Kirkes sande i Børne-Lærdommen korteligen forfattede Lære, saa og i at læse, skrive og regne (...)

1900-tallet: Sekularisering

Folkeskolen, og dermed kristendomsfaget, blev imidlertid påvirket af den stigende sekularisering af befolkningen i 1900-tallet, ikke mindst fra 1960'erne og frem.

Formelt var kristendomsfaget gennem de forskellige skolelove dog fortsat et såkaldt ”forkyndende fag”. Med ”forkyndende fag” mener man som regel et fag, der er en del af kirkens kristne oplæring, og som sigter på tro. Faget blev derfor stadig betragtet som folkekirkens helt legitime redskab til at sikre en kristen oplæring af børn og unge.

1975: Det kristne grundlag for folkeskolen fjernes

Fra og med folkeskoleloven af 1975 blev det kristne grundlag for folkeskolen endeligt fjernet, og det betød for kristendomsfaget, at det ikke længere kunne betragtes som kirkens dåbsoplæring.

Faget blev dermed helt omdefinert. Først og fremmest blev det et alment dannelsesfag, men det blev også beskåret fra to lektioner til én lektion om ugen, og en kritisk tilgang til Bibelen (den histo-

risk-kritiske metode) blev bestemmende for faget. Kirkens forståelse af kristendommen måtte ikke længere være skolens forståelse.

Undervisningen skulle blandt andet medvirke til, at eleverne fik *”forståelse af religiøse begreber og problemer og derigennem et bedre grundlag for at erkende og tage stilling til menneskelige livsspørgsmål...”* Faget bidrog altså ikke til kristen tro, men til at forholde sig til almenmenneskelige spørgsmål.

Det var denne udvikling, der var en af de afgørende faktorer for oprettelsen af en række kristne friskoler i 1970'erne. Kristne forældre ønskede således at sikre, at der fortsat kunne undervises i et kristendomsfag med tillid til Bibelen og med to ugentlige lektioner.

1989: Et holdningsfag

Mens kristendomsfaget fra 1975 var præget af en stærkt kritisk tilgang til Bibelen og traditionel kristendom, så kom der en modreaktion i løbet af 1980'erne, og fra 1989 kom der nye bestemmelser for faget.

Faget blev genopdaget som et holdningsfag, der blandt andet skulle medvirke til, at eleverne kunne *”udvikle et grundlag for personlig og ansvarlig stillingtagen og handling”*. Faget fik således styrket sit fokus på værdier, men det var stadig ikke et såkaldt *”forkyndende fag”*.

1993: Ny skolelov

I 1993 kom der en ny folkeskolelov. For kristendomsfaget kom det blandt andet til at betyde en stor vægtlægning på kristendommen som en væsentlig del af grundlaget for dansk kultur.

I det efterfølgende fagformål fra 1994 optræder der imidlertid et nyt udtryk, nemlig *”den religiøse dimension”*, der kvalitativt sætter

kristendommen i samme kategori som andre religioner og livsopfattelser, selvom kristendommen fortsat skal fylde mest i undervisningen.

Fagformålet placerede kristendomsfaget i folkeskolens sekulære sammenhæng og lagde vægt på, at faget skulle have en kulturel og eksistentiel dimension.

2002-2014: Fælles Mål

Fra 2002 og frem skete der en stor udvikling i kravene fra Undervisningsministeriet til folkeskolens fag, og dermed også til kristendomsfaget. Derudover blev det muligt at gå til prøve i faget.

Senest i 2014 er der således blevet ændret i fagformålet, og i folkeskolen skal man i dag forholde sig til en række mål for faget, både trinmål efter 3. og 6. klassetrin og slutmål efter 9. klassetrin.

3. Fagsynet i folkeskolen

Formålet for kristendomsfaget i folkeskolen

Formålet for kristendomskundskab i folkeskolen beskrives i dag således:

FAKTABOKS

Fagformål for kristendomskundskab i folkeskolen (2014)

Eleverne skal i faget kristendomskundskab tilegne sig viden og færdigheder, der gør dem i stand til at forstå og forholde sig til den religiøse dimensions betydning for livsopfattelsen hos det enkelte menneske og dets forhold til andre.

Stk. 2. Eleverne skal tilegne sig viden om kristendom i historisk og nutidig sammenhæng samt om de bibelske fortællinger og deres betydning for værdigrundlaget i vores kulturkreds. Derudover skal eleverne opnå viden om andre religioner og livsopfattelser.

Stk. 3 Eleverne skal kunne bruge deres faglige kompetencer i forbindelse med personlig stillingtagen, medansvar og handling i et demokratisk samfund

I takt med sekulariseringen af det danske samfund har fagformålet for kristendomskundskab ændret sig. Som vi har set, er faget i dag ikke længere et fag med fokus på oplæring i kristendom, men et almindennende fag.

Fagformålet for kristendom udspringer af formålsparagraffen for folkeskolen, hvis grundlæggende værdier kan sammenfattes i ordene *åndsfrihed, ligeværd og demokrati*.

I forhold til kristendomsfaget kommer dette blandt andet til udtryk i, at eleverne skal:

- forstå og forholde sig til *”den religiøse dimensions betydning for livsopfattelsen hos det enkelte menneske”*
- tilegne sig viden om såvel *”kristendom”* som *”om andre religioner og livsopfattelser”*
- bruge faglige kompetencer *”i forbindelse med personlig stillingtagen, medansvar og handling i et demokratisk samfund”*

Fælles Mål

Som et led i de øgede krav til fra Undervisningsministeriet til folkeskolens fag, er der også i kristendomskundskab blevet formuleret en række ”kompetencemål”, som eleverne skal leve op til efter 9. kl.

Kompetencemålene er ret bredt formuleret, og efter 9 kl. skal eleven således kunne opfylde nogle mål inden for fire kompetenceområder:

- 1) *Livsfilosofi og etik:* ”Eleven kan forholde sig til den religiøse dimensions indhold og betydning og fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper”
- 2) *Bibelske fortællinger:* ” Eleven kan tolke grundlæggende værdier ud fra centrale bibelske fortællinger”
- 3) *Kristendom:* ” Eleven kan forholde sig til, hvad kristendom er og til hovedtræk i kristendommens, herunder folkekirkens, betydning i Danmark”
- 4) *Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser:* ” Eleven kan forholde sig til hovedtanker og problemstillinger i de store verdensreligioner og livsopfattelsers oprindelse, historie og nutidige fremtrædelsesformer”

Læreren er ikke forpligtet på at inddrage ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser før fra 7. kl., idet kompetencemålene for det-

te område ikke optræder som trinmål efter henholdsvis 3. og 6. kl., men først efter 9. kl.

Inden for hvert af de fire kompetenceområder er der formuleret mere præcise færdigheds- og vidensmål, som imidlertid også er formuleret rimelig bredt.

Tendenser i faget

Man skal ikke følge meget med i debatten om kristendomsfaget i folkeskolen, før man får en fornemmelse af et trængt og omdiskuteret fag. Samtidig er det et lille fag, der ofte lider under mangel på linjefagsuddannede lærere.

Hvis man på et lidt overordnet niveau skal forsøge at formulere, hvilke tendenser der præger faget, kan følgende fremhæves:

For det første er det klart, at kristendommen og de bibelske fortællinger er helt centrale for faget. Derfor tages der udgangspunkt hér og ikke i andre religioner. Begrundelsen er, at det er kristendommen, der har haft den største indflydelse på dansk kultur.

For det andet er det vigtigt at forstå, at kristendommen betragtes som én blandt flere religioner, og at den derfor ikke tillægges større sandhedsværdi end andre.

For det tredje er der et ”udefra og ind perspektiv” på såvel kristendommen som andre religioner, som er affødt af folkeskolens sekulære grundlag. Der lægges således op til, at undervisningen sker fra et ”neutralt” standpunkt, hvor man kan sammenligne kristendommen og de andre religioner.

Vurdering af fagsynet

Forholder man sig alene til *formålet* for kristendomsfaget i folkeskolen, så er det meget tydeligt, at det ikke er et fag, der sigter på

oplæring i den kristne tro. Det er derimod et fag, der har fokus på ”den religiøse dimension”, hvor kristendom og andre religioner og livsopfattelser er ligestillede, og hvor målet i sidste ende er at give eleverne redskaber til at begå sig i et demokrati. Det er endvidere værd at bemærke, at fagformålet anvender ord som viden, færdigheder og kompetencer på en måde, der afspejler en tænkning, hvor faget tilsyneladende ses mere og mere som et redskabsfag - på bekostning af dets almindennende karakter.

Ser vi på *Fælles Mål* fremgår det ret tydeligt, at slutmålet er, at eleverne kan forholde sig bredt til ”den religiøse dimension”. I dette er der ikke kvalitativ forskel på kristendommen og andre religioner. Når det gælder de bibelske fortællinger og kristendommen, så er disse fagområder først og fremmest centrale på grund af deres historiske og kulturelle betydning i Danmark. Generelt lægges der op til en komparativ tilgang til undervisningen, og selvom læreren først er forpligtet på at inddrage ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser fra 7. kl, så vil det være naturligt at gøre dette tidligere i forløbet.

Ift. *tendenserne i faget*, så er især ”udefra og ind perspektivet” værd at fremhæve. Tanken om at kristendommen og de andre religioner kan betragtes fra et neutralt udgangspunkt er naturlig, hvis man har et sekulært videnskabssyn, hvor Gud ikke anerkendes som en aktør i historien, men derimod alene som et produkt af menneskers tanker og forestillinger. Hvis man derimod har et videnskabssyn, hvor Gud anerkendes som aktør i historien, anerkender man samtidig, at det ”neutrale” udgangspunkt slet ikke eksisterer, heller ikke for dén, der bekender sig til et sekulært videnskabssyn.

4. Fagsynet på en kristen skole

Formålet for kristendomsfaget på kristne friskoler

I FKF's vejledende læseplan beskrives formålet for kristendoms-kundskab således:

FAKTABOKS

FKF's forslag til fagformål for kristendoms-kundskab på kristne skoler (2017)

Stk. 1. Formålet med undervisningen i kristendoms-kundskab er, at eleverne opnår

- indsigt i Bibelen, i den kristne tros indhold og praksis og i kristen etik
- viden om kristendommens historie og nutid
- færdighed i at arbejde med emner inden for Bibelen og kristendommen

Stk. 2. Undervisningen sigter mod, at

- faget bidrager til elevernes alsidige personlige udvikling, herunder deres holdningsdannelse og livsførelse
- eleverne oplever og erkender, at kristendommen kan være et fundament for tro, livsopfattelse og etik
- eleverne får mulighed for at møde Guds ord til tro og for at vokse i troens liv

Stk. 3. Faget bidrager til elevernes aktive medleven i og ansvar for et frit og demokratisk samfund ved, at eleverne opnår

- viden om kristendommens samfundsmæssige og kulturelle udtryk

- færdighed i at relatere etiske, samfundsmæssige og eksistentielle spørgsmål til kristendommen
- indsigt i forholdet mellem kristendommen og andre religioner og livssyn

Stk. 4. Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser inddrages i undervisningen med henblik på, at eleverne

- opnår kendskab til disse
- får forståelse og respekt for mennesker med anden livsopfattelse
- får en øget forståelse for kristentroens egenart

Kristendomsfaget på en kristen skole har naturligt et helt andet grundlag, end faget har i folkeskolen. Skolerne er jo netop *kristne*, og ikke sekulære, skoler.

Når dét er sagt, kan der selvfølgelig godt være forskel på det mere præcise grundlag, som en kristen skole er blevet etableret på. Ovenstående beskrivelse af fagformålet, og de følgende overvejelser, må derfor ses som et forslag og et oplæg til debat. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at det har været et mål i sig selv at beskrive faget på en måde, som flest muligt kristne skoler kan relatere til og se sig selv i.

På en kristen skole er det naturligt at opfatte kristendomsfaget som en del af den kristne kirkes oplæring af børn og unge i troen.

Dette kommer blandt andet til udtryk i, at eleverne får mulighed for:

- at opleve og erkende, at *"kristendommen kan være et fundament for tro, livsopfattelse og etik"*
- *"at møde Guds ord til tro og for at vokse i troens liv"*
- at få *"forståelse og respekt for mennesker med anden livsopfattelse"*
- at få *"øget forståelse for kristentroens egenart"*

Faget har dermed et markant anderledes formål i en kristen skole, end det har i folkeskolen. Faget er på kristne skoler et *kristendoms-*

fag med udblik til andre religioner, hvor den kristne tro tillægges en kvalitativ anden sandhedsværdi end andre former for tro.

Det betyder ikke, at undervisningen i faget ikke kan ”stå mål” med undervisningen i folkeskolen. Men det betyder, at undervisningen i kristendomskundskab på en kristen skole er både kvantitativt og kvalitativt anderledes end i folkeskolen.

Fagets grundlag

En læseplan i kristendomskundskab på en kristen skole må afspejle skolens grundlag.

De kristne skoler udtrykker sig lidt forskelligt om dette, men uanset hvordan den enkelte skole har formuleret sit grundlag, er det rimeligt at antage, at der på de kristne skoler er en fælles forståelse af, at Bibelen er Guds ord, selvom den præcise forståelse af, hvad dét så vil sige, kan variere fra skole til skole.

Formuleret kort kan man sige, at ”Bibelen er det sted, hvor mennesker kan finde sandheden om Gud, troen, menneskelivet og kristenlivet”. Denne forståelse er hentet fra Bibelens eget udsagn om sig selv.

Dermed er det også sagt, at Bibelen er helt afgørende som fundament for undervisningen på en kristen skole, ikke forstået sådan, at det er den eneste bog, der skal arbejdes med, men Bibelen er et helt centralt fagområde og samtidig er den kilde til at vurdere, hvad der er rigtigt og forkert i forhold til Gud, troen og livet.

To dimensioner

I forhold til forkyndelse, opdragelse og undervisning så har mange fundet stor hjælp i at skelne mellem to dimensioner: Skabelsesdimensionen og frelsesdimensionen.

Det er en tænkning, som udgår fra luthersk teologi, men som også har præget teologi og pædagogik i ikke-lutherske sammenhænge, ikke mindst i dansk sammenhæng.

Skabelsesdimensionen omfatter det almene liv, som udledes i den verden, vi alle er en del af (opdragelse, undervisning, kulturliv, erhvervsliv, politik, lægevidenskab, politi, teknologi mv.) Frelsesdimensionen omfatter det åndelige liv, hvor Gud kalder på mennesker igennem sit ord (til omvendelse, tro, discipelskab, tjeneste osv.)

Gud er lige meget til stede og er lige stor aktør i begge dimensioner. Tanken er derfor ikke, at man i livet som sådan skal lægge større vægt på den ene dimension frem for den anden, men at man skal skelne mellem dem, fordi Gud virker på forskellige måder i de to dimensioner.

På en kristen skole er det vigtigt at have disse dimensioner med i overvejelserne om faget: Kristendomsfaget kan forstås i lyset af *skabelsesdimensionen* som et *almendannende fag*, der giver kultur- og samfundsforståelse og inspiration til personlig holdningsdannelse. Men det kan også forstås i lyset af *frelsesdimensionen* som et fag, der giver kristen oplæring, og som derfor kan skabe og nære troen.

Der kan i denne forbindelse være stor forskel på kristne skolars kontekster, men fagsynet i denne pjece lægger op til, at man ser på kristendomsfaget i lyset af begge dimensioner, men med vægt på frelsesdimensionen.

Vurdering af fagsynet

Når det gælder *formålet* for kristendomsfaget på en kristen skole, så er dette altså væsentligt anderledes end i folkeskolen, fordi det sigter på tro og ikke alene på almen dannelse.

I forhold til *grundlaget* for faget så adskiller dette sig ligeledes markant fra grundlaget i folkeskolen, hvor kristendom kvalitativt

sidestilles med andre religioner. På en kristen skole er kristendom derimod dén tro, der åbenbarer sandheden om Gud, mennesket og verden. Dette betyder ikke, at man ikke skal beskæftige sig med andre religioner, men det betyder, at man åbent vedkender sig, at andre religioner betragtes ud fra den synsvinkel, at det er Bibelen, der er kilde til at vurdere, hvad der er rigtigt og forkert. Dette er i øvrigt ikke en mindre lødig tilgang til andre religioner, end der anlægges i folkeskolen. Tværtimod kan en lærers klare bevidsthed om eget udgangspunkt være langt mere befordrende for en sober fremstilling af fx andre religioner end et såkaldt ”neutralt” standpunkt – for et sådant findes alligevel ikke.

Endelig er sondringen mellem *skabelsesdimensionen og frelsesdimensionen* til stor nytte, både i forhold til at beskrive, hvad der adskiller kristendomsfaget på en kristen friskole fra faget i folkeskolen og i forhold til at beslutte, hvordan det nærmere indhold i faget skal se ud i den enkelte kristne friskoles kontekst.

Samlet set adskiller kristendomsfaget på en kristen skole sig på flere måder fra faget i folkeskolen, selvom der selvfølgelig også er mange lighedspunkter. Dermed er vi nået frem til en beskrivelse af faget på en kristen skole.

5. Oversigt over faget

Samlet oversigt

Med baggrund i ovenstående refleksioner er det muligt at lave en samlet oversigt over faget.

Fagets kerne

Fagets kerne er Bibelen, herunder kristen tro og etik.

Fagets begrundelse. Hvorfor?

Ligesom i hele skolens virke indgår kristendomsfaget på en kristen skole i helheden med både skabelses- og frelsesdimensionen.

De almene fag og det generelle samvær på skolen har alle deres primære fokus på skabelsesdimensionen. Når det gælder kristendomsfaget, er det derimod oplagt at lade faget have sit primære fokus på frelsesdimensionen. Med denne fagbegrundelse handler kristendomskundskab først og fremmest om, hvad Gud har gjort, og gør, for mennesker, sådan som det beskrives i Bibelen. Skabelsesdimensionen er imidlertid også indeholdt i dette, fordi Guds handlinger har betydning for kristen etik og livsopfattelse, ligesom de bibelske beretninger i sig selv er en væsentlig del af den danske kulturarv.

Begrundelsen for faget er dybest set, at Gud eksisterer, og at han har skabt og grebet ind i denne verden. Gud har både vilje til at skabe og til at frelse, og Gud vil, at børn og unge skal høre hans ord, tro på ham og leve med ham. Forstået på denne måde er faget altså primært begrundet i missions- dåbs- og oplæringsbefalingen, og det

kan bidrage til den kristne oplæring i samme grad som Bibelens tekster og indhold indgår i undervisningen. Sekundært - men som en naturlig følge af den kristne oplæring - er faget også et almen-dannende fag.

Fagets formål. Hvortil?

Fagets formål retter sig både mod opgaver på frelsesplanet og skabelsesplanet, og det skal både danne grundlag for, at eleven kan forholde sig til kristendommens budskab og til det almindelige i faget.

På frelsesplanet er det vigtigt, at *eleverne oplever og erkender, at kristendommen kan være et fundament for tro, livsopfattelse og etik*, og at *eleverne får mulighed for at møde Guds ord*.

På såvel frelses- som skabelsesplanet er det vigtigt, at *eleverne opnår indsigt, viden og færdigheder i at forholde sig til Bibelen, kristen tro og etik*.

På skabelsesplanet er det vigtigt, at faget bidrager til *elevernes aktive og medleven i et frit og demokratisk samfund*, og at *eleverne får kendskab til ikke-kristne religioner og livsopfattelser og forståelse og respekt for mennesker med anden livsopfattelse*.

Opdragelse og undervisning er påvirkning. Derfor har alle skoler en forpligtelse til at sikre, at enhver påvirkning sker med respekt over for eleverne. Dette gælder særligt i de fag, der er meget holdningsdannende. På en kristen skole, hvor kristendomsfaget defineres som et fag, der både har en opgave på frelses- og skabelsesplanet, er påvirkning med respekt blot endnu mere påkrævet. Det er netop på den baggrund, at det ovenfor fx blev formuleret, at eleverne ”oplever og erkender, at kristendommen *kan* være et fundament for tro”, og at eleverne ”*får mulighed for at møde Guds ord*”.

Når dette er understreget, kan de mere specifikke målsætninger

for faget også udtrykkes, og de kan kort formuleres således:

- Faget skal give eleverne mulighed for utvungent at tro på Bibelen budskab og at vokse i denne tro.
- Eleverne skal opleve, at kristendommen kan være fundament for tro og livsførelse, og at den dermed påvirker deres holdninger og handlinger.
- Undervisningen skal give eleverne redskaber til at indgå i et frit og demokratisk samfund, så de erkender deres eget ansvar og inspireres til at handle ansvarligt i dette.
- Eleverne skal opnå forståelse og respekt for mennesker med andre religioner og livsopfattelser end den kristne.

Fagets indhold. Hvad?

En sammenfatning af kristendomsfagets indhold på en kristen skole kan inddeles i fire kundskabsområder: 1) *Bibelen*, 2) *Livsfilosofi og etik*, 3) *Kristendommen* og 4) *Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser*.

Inden for de fire kundskabsområder kan fagets indhold se således ud:

1) *Bibelen*

- Bibelen som bog:
 - Dens tilblivelse
 - Dens brug
- Frelsehistorien i GT og NT fra skabelse til nyskabelse:
 - Urhistorien, patriarkerne og Israels historie
 - Jesu liv, død, opstandelse og himmelfart
 - De første kristne, de sidste tider, Jesu genkomst, dom og nyskabelse
- Bibelens profetiske, poetiske og læremæssige dele:
 - Dele af GT's lovgivning, tempeltjeneste og fester

- Profeter og profetier
- Poesi, særligt salmerne i GT
- Læremæssig og etisk undervisning i NT

2) *Livsfilosofi og etik*

- Kristen etik
 - Det kristne livs- og menneskesyn
 - Kristen etik i mødet med medmennesket, samfundet og naturen, herunder De ti Bud, det dobbelte kærlighedsbud og forvalteransvaret
- Livs- og menneskesyn
 - Grundlæggende tilværelsesspørgsmål i lyset af kristendommen med inddragelse af andre livs- og menneskesyn

3) *Kristendommen*

- Kristen tro
 - Guds handlinger i skabelse, frelse, helligelse og nyskabelse
 - Troen på Gud Fader, Søn og Helligånd
 - Kristen trospraksis, herunder bøn, bibelbrug, dåb og nadver
 - Mission og diakoni
 - Kristendommen i kultur og i samfund
 - Salmer og kristne sange
 - Kristne symboler og kristen kunst
- Kristendommens historie
 - Dansk og international kirke- og missionshistorie
 - Kristne kirkesamfund
 - Folkekirken, kirkelige retninger og organisationer

4) *Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser*

- Udvalgte verdensreligioner
 - Grundlæggende træk i jødedom og islam
 - Grundlæggende træk i andre udvalgte religioner
- Religionsmøde

- Nyreligiøse bevægelser, livssyn og strømninger
- Religionernes plads og betydning i forskellige samfund
- Mødet mellem kristendommen og religionerne

Fagets arbejdsmetoder. Hvordan?

På det overordnede niveau er det vigtigt at skelne mellem kristendomsfaget og forkyndelsessamværene på skolen.

Begge bevæger sig primært på frelsesplanet og sigter på troens liv hos børnene, og præcis hvordan relationen mellem de to skal være, er den enkelte skoles suveræne valg. Følgende kan imidlertid foreslås som pejlemærker:

- Mens forkyndelsessamværet søger at fremme *erfaringen af* at stå for Guds ansigt (sang, bøn, lytning), så søger kristendomsfaget at *undervise om* Gud og livet med ham for at få kundskab og forståelse
- I forkyndelsessamværet er der oftere *proklamation* og *tiltale* (forkynderen stiller sig *bag* ordet), mens der i undervisningssamværet *tales mere generelt om Gud* (læreren stiller sig *ved siden af* ordet)
- Forkyndelsessamværet har fokus på *tilegnelse*, mens kristendomsfaget i højere grad har fokus på *forståelse*
- Forkyndelse har sit primære *mål på frelsesplanet*, mens undervisning i højere grad medtænker *mål på skabelsesplanet*
- Forkyndelse kan i højere grad prioritere troens *personlige aspekter* (fx vidnesbyrd, tilsigelse mv.), mens undervisning i højere grad har fokus på ydre aspekter i kristendommen (fx Bibelens opbygning, kirkesamfund mv.)
- I forkyndelse er man sammen om en *fejring*, mens man i undervisning er sammen om at *arbejde*

6. Konklusion

Folkeskolens indflydelse på en kristen friskole

Fordi folkeskolen er en væsentlig del af en kristen friskoles omgivende miljø (ikke mindst i form af lærere, der har taget en uddannelse som folkeskolelærer), smitter folkeskolens forskellige fagsyn helt naturligt af på en kristen friskole. En kristen friskole er ikke en lukket boble, og det er både ønskeligt og nødvendigt at forholde sig til den inspiration, som folkeskolen bringer.

Samtidig er det vigtigt at være bevidst om, hvad der er en kristen skoles særlige DNA, og her er kristendomsfaget særlig vigtigt.

Friskolens eget grundlag

Der er behov for, at en kristen skole til stadighed forholder sig til sit eget grundlag. En stor del af dette grundlag hænger sammen med synet på kristendomsfaget.

Mange kristne skoler er opstået i en sammenhæng, hvor udviklingen i folkeskolen, ikke mindst udviklingen i folkeskolens kristendomsfag, gik i modsat retning af, hvad kristne forældre ønskede. Derfor bør kristendomsfaget på en kristen skole ses som et alternativ til folkeskolens undervisning. Det er her vigtigt at huske, at de kristne skoler står i en flere hundrede år gammel tradition (i folkeskolen) med at betragte faget som en del af den kristne kirkes missions- og oplæringsopgave.

Forskellige fagsyn og "stå mål" med

I dag er synene på kristendomsfaget i henholdsvis folkeskolen og på

en kristen friskole meget forskellige. Det betyder ikke nødvendigvis, at de emner, der behandles, er meget anderledes. Men det betyder, at udgangspunktet for undervisning de to steder er forskelligt, og at faget er ”større” og vigtigere på en kristen friskole end i folkeskolen. Dermed er der heller ikke i udgangspunktet nogle som helst problemer i, at kristne friskoler kan ”stå mål” med undervisningen i folkeskolen, tværtimod! Dette gælder, uanset om man vælger at lægge sig tæt op ad Fælles Mål i folkeskolen, eller om man vælger at lave sin egen alternative læseplan.

Alligevel er det vigtigt, at en kristen skole overvejer, hvilke rammer man ønsker at give kristendomsundervisningen. Vil man fx nøjes med én lektion om ugen, som man gør i folkeskolen, eller bør man prioritere minimum to lektioner, sådan som man også tidligere gjorde i folkeskolen? Hvilke krav stiller man til materialer og undervisere? Og – ikke mindst – hvordan skal læseplanen se ud?

Vurderingen i dette hæfte er, at FKF’s vejledende læseplan (revideret 2017) kan betragtes som en alternativ læseplan for de skoler, der ønsker det. Fordelen ved dette er, at man så er uafhængig af aktuelle og fremtidige beskrivelser og ændringer af Fælles Mål.

FKF’s vejledende læseplan kan imidlertid også betragtes som en *konkretisering* af Fælles Mål (2014) og således fremstilles side om side med disse. Fordelen ved dette er en større genkendelighed i forhold til undervisningen i folkeskolen.

I begge tilfælde kan undervisning ud fra FKF’s læseplan uden problemer stå mål med undervisningen i folkeskolen.

Folkeskolens afgangsprøve på en kristen friskole?

Friskoleloven giver frihed til, at en kristen skole kan føre sine elever op til folkeskolens afgangsprøve (FSA) eller lade være.

Som det fremgår af forrige afsnit kan undervisning ud fra FKF’s

læseplan stå mål med undervisningen i folkeskolen. Dermed er det også muligt at føre eleverne til FSA på baggrund af denne. Spørgsmålet er imidlertid, om man ønsker dette på den enkelte skole?

I dette hæfte forholder vi os neutralt til dette spørgsmål, blandt andet fordi det også kan afhænge af den præcise profil, man vælger at give faget, men følgende fordele og ulemper bør overvejes:

Kristendomskundskab som prøvafag:

Fordele/muligheder	Ulemper/risici
Kan styrke motivationen for faget	Faget kan miste sin status som et anderledes fag/et frirum
Prøven kan være med til at sikre, at alle kundskabsområder dækkes	Fokus risikerer at blive flyttet fra at lære for livet til at lære for prøvens skyld
Kan styrke en faglighed med fokus på analyse og perspektivering af synspunkter	Faget kan få <i>for</i> stor distance til stoffet ift. det, der er skolens grundlag Derudover kan eksisterende prøveoplæg med sammenligninger mellem kristendom og religionerne (fx fra folkeskolen) risikere at fremme flertalssynspunkter (frem for mere konservative syn) på de ting, der er forskellige holdninger til inden for kristendommen
Prøvens fokus på personlig stillingtagen kan medvirke til, at unge reelt forholder sig til vigtige emner	Prøvens fokus på personlig stillingtagen kan forcere unges stillingtagen til emner, hvor de måske fortsat er i proces

Prøven resulterer i en karakter, som kan indgå i evalueringen af elevens indsats (dette vil som udgangspunkt også fordrer en løbende karaktergivning)

Det kan være utydeligt for eleven, at bedømmelse ved prøve og karakterer alene relaterer til kundskab/færdigheder, ikke til tro og etiske holdninger

Kongefaget

Der kan være mange forskelle og nuancer mellem de kristne skoler, når vi taler om kristendomsfagets grundlag, om fagsynet eller om afgangsprøver, men én ting bør alle skolerne kunne samles om:

At kristendomskundskab forbliver ”kongefaget” på en kristen fri-skole.

Kristendomskundskab på kristne skoler

En fri skole har ret til at definere sit eget kristendomsfag.

Historisk set var det en ændring i kristendomsundervisningen i folkeskolen, der var en af hovedårsagerne til, at mange kristne skoler blev startet op 1970'erne. Siden da har faget fortsat udviklet sig, både i folkeskolen og på de kristne friskoler.

Dette hæfte giver først et historisk rids af fagets udvikling. Derefter diskuteres fagsynet i kristendomskundskab i henholdsvis folkeskolen og på en kristen skole. Til sidst gives der et bud på en beskrivelse af fagets kerne, begrundelse, indhold og arbejdsmetoder på en kristen skole.

Med dette hæfte ønsker vi at sætte kristendomsfaget til fornyet debat. En debat, der er helt afgørende, hvis faget fortsat skal være den kristne skoles kongefag.

*Hans Jørgen Hansen
Daglig leder af
Foreningen af Kristne Friskoler*